

REZUMAT

proiectul 15.817.06.11F „Modernizarea social-politică a Republicii Moldova în contextul extinderii procesului integraționist european”

Scopul proiectului *Modernizarea social-politică a Republicii Moldova în contextul extinderii procesului integraționist european* constă în cercetarea și determinarea impactului implementării prevederilor Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană asupra modernizării social-politice a Republicii Moldova, cu predilecție a sistemului politic și societății, procese care au fost abordate în contextul bidimensionalității realizării parcursului european.

Obiectivele proiectului:

- definirea unor mecanisme de consolidare a capacităților de funcționalitate a instituțiilor puterii de stat, a administrației publice de diferite niveluri și altor componente ale sistemului politic;
- analiza proceselor de reformă democratică și de democratizare, modernizare și dezvoltare, participare politică a cetățenilor și implicare a societății civile în administrarea structurilor puterii de stat și controlul asupra activității lor;
- examinarea conținutului relațiilor Republicii Moldova cu unele state din proximitate, reliefind parteneriatele transfrontaliere, elucidând procesul de extindere a Uniunii Europene spre est.

La capitolul relevanță științifică, proiectul a implicat elaborarea cadrului conceptual-teoretic și definirea reperelor științifico-aplicative necesare cercetării interdisciplinare și în complex a proceselor de modernizare a Republicii Moldova pe dimensiunea social-politică prin valorificarea opțiunii europene în contextul reconfigurărilor geoeconomice și geopolitice din arealul european, realizarea parcursului european exprimându-se prin implementarea prevederilor Acordului de Asociere în baza Planurilor Naționale de Acțiuni și aprofundarea relațiilor cu alte instituții de cooperare multilaterală.

Proiectul a reprezentat un studiu interdisciplinar sub aspect metodologic și multidisciplinar în plan epistemologic, care a pus în lumină două blocuri de probleme: politica internă și politica externă/relații internaționale, reliefate conceptual prin teoria interdependenței. Investigațiile au fost realizate prin aplicarea metodelor filosofice, general-științifice și particular-științifice, principiilor, abordărilor și instrumentelor de cercetare științifică.

În rezultatul cercetărilor au fost elaborate și prezentate suporturi conceptual-teoretice și recomandări aplicative care întrunesc potențialul necesar pentru a contribui la asigurarea bazei științifico în exercitarea politicii interne și a politicii externe a Republicii Moldova, evidențiind realizările, problemele și obiectivele de îndeplinit în procesele de modernizare social-politică prin aprofundarea reformelor democratice și sporirea participării politice, implementarea prevederilor Acordului de Asociere și diversificarea cooperării bilaterale și multilaterale.

1. Modernizarea se exprimă prin totalitatea elementelor aplicate pentru a asigura dezvoltarea statului și a societății în cadrul unui proces complex de transformări multidimensionale. Dezvoltarea nu se produce linear, fiind posibile și stagnarea, și regresul. În cazul Republicii Moldova modernizarea constă într-un proces de dezvoltare lentă, care solicită aplicarea resurselor interne și celor externe, iar asistenței externe revenindu-i rolul de catalizator al generării capacităților interne și, în același timp, de indicator al gradului de implementare a reformelor democratice. Modernizarea se produce preponderent „de sus”, date fiind nivelul înalt de centralizare a statului, concentrarea puterii și a resurselor în mâinile statului și slăbiciunile autorităților administrației publice locale, lipsa dialogului dintre putere și opoziție, a unui sistem unic comunicațional în societate și antrenare minimală a societății civile în procesul decizional și de control democratic, predominarea intereselor de grup și a culturii politice patriarhal-etatiste. modernizarea și dezvoltarea prin reformă democratică reprezintă șansa Republicii Moldova de a depăși subdezvoltarea și realiza integrarea europeană.

2. Eficiența proceselor integraționiste la capitolul implementării Acordului de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană depinde de capacitățile de utilizare a anumitor indicatori strategici ai politicilor de modernizare: constituirea unei baze analitice adecvate pentru adoptarea deciziilor; comunicarea în spațiul public, necesară pentru realizarea de facto a politicilor integraționiste; eficiența guvernării; medierea democratică a intereselor; transparența partidelor politice în medierea intereselor, inclusiv centrate pe eurointegrare; consolidarea continuă a capacităților administrației publice la nivel național, regional și internațional; îmbinarea politicii, pieței și presei ca cel mai complex și controversat indiciu al democrațiilor actuale; buna guvernare întru modernizarea țării nu poate fi implementată fără educația adecvată a cadrelor privind elaborarea și promovarea politicilor publice.

3. Pentru Republica Moldova și cetățenii săi este convenabilă integrarea în Uniunea Europeană, dar menținând prezența și consolidând pozițiile pe „piețele tradiționale” din statele ex-sovietice prin acorduri bilaterale, mai ales în condițiile că „piețele de perspectivă” sunt valorificate mai dificil. Integrarea europeană solicită costuri structurale multiaspectuale, însă beneficiile, după cum demonstrează situația țărilor central- și sud-est europene, vor prevala: modernizarea țării prin aderarea la Uniunea Europeană reprezintă o prioritate strategică și o oportunitate de valorificat, deoarece procesul de reforme trebuie susținut și consolidat prin asistență financiară, logistică și tehnologică, consultanță și deschidere, în caz contrar va continua să naufragieze în zona „gri”, rămânând o țară cu nivel scăzut de trai, grad înalt de emigranți de muncă, fărâmițată teritorial, instabilă, coruptă și cu restanțe destul de mari la capitolele independența justiției, buna guvernare, libertatea mass-mediei și administrație publică eficientă.
4. Asocierea politică și integrarea economică cu Uniunea Europeană poate reprezenta pentru Republica Moldova fie o etapă intermediară în procesul integraționist european, fie un punct intermediar al parcursului integraționist, rămânând într-o zonă tampon între Uniunea Europeană și Uniunea Economică Eurasiatică. O viziune clară de viitor pentru Republica Moldova, acceptată de întreaga societate, este deocamdată intangibilă, din cauza divizării atât a societății, cât și a clasei politice pe criterii geopolitice, de modul realizării prevederilor Acordului de Asociere depind evoluțiile politice interne și cele integraționiste externe ale Republicii Moldova.
5. Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană practic nu periclitează nici neutralitatea, nici suveranitatea Republicii Moldova, conținând un mecanism fezabil menit să contribuie la reîntregirea teritorială a Republicii Moldova prin restabilirea spațiului economic unic.
6. O realizare foarte importantă a procesului de asociere ține de Acordul de Liberalizare a Regimului de Vize pentru cetățenii Republicii Moldova, intrat în vigoare la 28 aprilie 2014, care nu s-a soldat cu exodul în masă, ci a dezvoltat comunicarea și parteneriatele, inclusiv științifice, culturale și la nivelul autorităților locale. Însă cel mai important rezultat ține de reîntregirea familiilor, regimul liberalizat de vize facilitând călătoriile în ambele direcții.
7. Condiționalitățile nu pot fi calificate altfel decât îngust partinic, nu reprezintă imixtiune în afacerile interne ale Republicii Moldova, ci un instrument de solicitare și un catalizator de promovare de reforme în conformitate cu standardele europene, mai ales în condițiile că integrarea europeană, cel puțin pentru moment, nu se dovedește a fi un proces ireversibil. Incontestabil este că după declararea nulității alegerilor pentru funcția de Primar general al municipiului Chișinău și, drept urmare, stoparea asistenței macrofinanciare, relațiile dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană parcurg o etapă mai rece, iar această stare va dura mai mult timp datorită exercițiilor electorale care se vor produce în anul 2019 – alegeri parlamentare și locale în Republic Moldova, alegeri pentru Parlamentul European în statele membre ale Uniunii Europene.
8. Actualmente nu se pune problema integrării nemijlocite în Uniunea Europeană, în sensul de acces la instituțiile comunitare, ci doar de apropiere prin asociere politică și integrare economică. Această situație nu contravine participării Republicii Moldova la alte proiecte regionale sau subregionale similare de liber schimb.
9. În relațiile dintre putere și opoziția politică observăm atât deschideri către dialog, înțelegere și spirit de colaborare, cât și luptă acerbă și concurență. Indiferent de coloratura politică a guvernărilor, opoziției politice i s-a aplicat un tratament de suprafață și cu abateri esențiale de la normele democratice, chiar dacă sunt prevăzute mecanisme legislative de antrenare a acestora în procesul decizional.
10. Dezvoltarea politică a Republicii Moldova se caracterizează prin consolidarea tendințelor autoritare, conducând, pe de o parte, spre limitarea rolului alegerilor și, implicit, a culturii electorale în procesele politice, iar pe de altă parte, transformă alegerile într-un instrument eficient aplicat de elita politică în lupta pentru realizarea intereselor înguste corporatiste în condițiile conservării „fațadei democratice”.